

[אוצר החכמה]

יושר דברי אמת

[123456789]

קונטרס ראשון

יום ג' י"ט סיון תקל"ז לפ"ק

זללה"ה זי"ע, וציומר להצדיל בין המתים והחיים אשר שמעתי מפה קדוש בנן של קדושים צדיק בן צדיק הרב המופלג איש האלהים מו"ה יחיאל מיכל [מזלאטשוב] נ"י.

ובאמת יש צדור הזה אנשי לזון וכופרים בחכמה, כמו שהיה צומן האר"י זללה"ה אנשים כאלה, כמו שכתב הרב רבי חיים וויטאל זללה"ה (עיין הקדמה צ לשער ההקדמות), ואני מעודי נדצק לצי צאמונת חכמים האלה, וחצירי נדצק לצס גם כן צאמונתם, אשרי מי שצחר צאמתחם וצדצריהם, אוי להם לרשעים שפרקו עול תורה ויראת השם יתצרך מעליהם, ומראים

אני הכותב למען אהצת עמיתי וריעי אשר מעודי גדלתי עמו צתורת ה' ויראתו לפי קט שכלינו, וגצה טורח צינינו, וצעת הפרדו מאחי צקש ממני להעלות על הכתב יושר דברי אמת ואמונה הנשמע מפי משכילי הדור אנשי מופת צעלי רוח הקודש, אשר עיני ראו ולא זר, כמלאך אלהים פחדם ויראתם, וכולם ממעין אחד שמו, הלא הוא האלהי רבי ישראל בעל שם טוב זללה"ה, ואני לא זכיתי רק לראות פני תלמידו האלהי ר' דוב בער [ממעזריטש] זללה"ה, ואחר זה צא אלי כצני קודש מדצרי קדשו מלהיצים לצ החרדים לעצודת השי"ת, ואני כמה פעמים הייתי לפני האשל הגדול ר' מנחם מענדל מפרעמישלאן ע"ה

א. שורה זו (זמן כתיבת הקונטרס) הופיע לראשונה בדפוס מונקאטש שנת תרס"ה, וקאי רק על הקונטרס הראשון, כי הקונטרס השני נכתב זמן רב אח"כ כי בו כתוב על הרה"ק המגיד מזלאטשוב זלה"ה, והוא נסתלק לחיי עד בכ"ה אלול שנת תקמ"א וי"א תקמ"ח, וכן הספר דרך אמת נכתב ע"י תלמידים ונדפס לראשונה בשנת תק"ץ. ב. פי' עלה הר והפריד בינינו, ורצ"ל שנבדלו ונתרחקו זה מזה, עיין תולין ז, ב. ג. בדפוס מונקאטש הגירסא: וחבירי ועמיתי הלא הוא גיסי הרבני מו"ה יואל נ"י נדבה לבו גם כן באמונתם.

הוא מאוד, ומי שרונה לחפש אחריו לסלקו ולזכות אחר כך למדת השפלות הלז בלז שלם, על זה אמרו חז"ל (עבודה זרה כ, ג) ענוה גדולה [מכולן].

ובאמת שמעתי כעת צחג שצועות הזה מפה קדוש הרב המגיד מוה"ר ר' יחיאל מיכל [מזלאמשוב] נר"ו שאמר צוה הלשון: העולם חשצו שמנוה להיות עניו, ובאמת מנוה זו לא נאמרה צחורה, רק הצורה (במדבר יב, ג) מספרת שצח משה, ובאמת הס"מ העלה בלזס דצר זה שמנוה להיות עניו, כי מקודם מגדיל לז כל אדם בגצהותו ומדמה לו שהוא למדן גדול ויחסן ועשיר וצעל מדות ישרות ולדיק וירא ונעים ונחמד, ובאמת לפי מעלתו היה ראוי להיות גדול מכל עמו ולא לפנות אליהם ולא להתחצר אליהם, רק שזו מדה גרועה שמלד זה ימאס צעיני העולם שיחזיקוהו לצעל גאוה, ובאמת מנוה הוא גם כן להיות עניו ושפל צרך ולדצר עם כל ולהיות עלוז מכל, על כן הוא עושה עצמו עניו, כל זה הוא פיתוי הס"מ, כי מתחלה הגציה לזו צקרצו ותיקד עד שאל תחתיט, ואחר כך הוסיף לו מנוה זו למעלה להוסיף גאוה על גאוה.

עלמס ¹²³⁴⁵⁶⁷לדיקים, ומלעיזים צמלחי אלהים צשקרים וצכוצים צצודים מלזס, ונפשי יודעת מאוד רשעס ורעתס כי רצה, מהס צעלי עצירה צניאוף רח"ל, מהס צעלי גאוה וקנאה, אשר מקנאתס נותנים פגס ומוס צקדשים צשקרים וצכוצים, וכצר ניצלו ניציחי אמת עליהם שיהיה כן צדור אחרון, כמו שאמר הכחוצ (ישעיה נט, טו) ותהי האמת נעדרת וגו', הוי האומרים לרע טוצ ולטוצ רע וגו' (שס ה, כ), וצפרט צמשה דסוטה (מט, ג) צעקבות משיחא וכו', יהיה להס אשר להס ואנחנו נפשינו הללנו.

ובאמת אמרו חז"ל (ערכין טז, ג) כי צדור הזה אין תוכחה, ולא יכול אדם להוכיח רק את עצמו או חצירו ותלמידו הנלמדים לקולו צאהצה, כי צעוה"ר צדור הזה גצר עון הקנאה ושגאה שצא מגצהות הלז, אשר צאמת אס יהיו כל הימים דיו וכו' אין יכולין לכחוצ חללה של רשות - כמו שאמרו רז"ל (שבת יא, א), ולדעתי רמזו לגצהות הלז, שנוטה האדם למלוך על מי שחתינו צמדריגה, כי רשות לשון מלכות כוודע, וענין מחשבות הגצהות לא יספיק פיות האדם כל ימיו לדצר צהס, כי עמוק

ד. הולכת ונחסרת (מצודות). ה. זה לשון הגמרא: בעקבות משיחא תוצפא יסגא .. ותכמות סופרים תסרת ויראי חטא ימאסו והאמת תהא נעדרת וכו'. ו. זה לשון הגמרא: "א"ר טרפון תמה אני אם יש בדור הזה שמקבל תוכחה, אם אמר לו טול קיסס מבין עיניך", פירש"י: כלומר עון קטן שבידך, "אמר לו טול קורה מבין עיניך", פירש"י: זה יכול לומר לו טול אתה עון גדול שבידך, הלכך אין יכולין להוכיח, שכולן תוטאים. ז. וכמו שהגמרא שם איירי במלכות ממש, עיי"ש. ח. זה לשון הגמרא: אמר רבי פנתס בן יאיר, תורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה לידי זריזות, זריזות מביאה לידי נקיות, נקיות מביאה לידי פרישות, פרישות מביאה לידי טהרה, טהרה מביאה לידי (תסידות) [קדושה], (תסידות) [קדושה] מביאה לידי ענוה, ענוה מביאה לידי יראת חטא, יראת חטא מביאה לידי (קדושה) [תסידות], (קדושה) [תסידות] מביאה לידי רוח הקודש, רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים, ותסידות גדולה מכולן וכו', ופליגא דרבי יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בז לוי ענוה גדולה מכולן וכו'. ט. ע"פ דברים לב. כב.

ב

ובאמת הגזרות נדמה להר גבוה, ואילו היה האדם מרגיש צעת שלבו מחגדל בקרבו, צודאי היה מצחין זה שיש לו גזרות והוא עלה להר, אצל האדם נולד על זה ההר שהוא הגזרות, כמו שאמרו חז"ל (חגיגה טז) אדם מתגאה על כולם, ולפיכך דומה לו שאין לו גזרות ואינו צהר כלל, והאיך יצחין זה - אם לא שירד מן ההר לגמרי לרגלי ההר על הצקעה ממש, דהיינו שירגיל את עצמו בכניעה ושפלות כלל וצמעשה, והעיקר כלל, ויתודע לו האמת.

בי צאמת מי שיפתח לו השי"ת עיני הכרתו רואה שפלוחו תמיד ומתצייש את עצמו תמיד, קל וחומר בחושבו צגדולת יוצר כל מעשה צראשית צ"ה וצ"ש, אשר מחמת צושה ממנו הוא כאין נגדו מכל וכל, רק מחמת זוהמת הנחש שמעוור עיני האדם מלהציט אל האמת, וצוהמא זו נולד האדם מחטא אדם הראשון, אז נדמה לו כל הגזרות כלבו, ועיניו טח מראות תמיד יראה ופחד השי"ת כלבו, ואינו יודע ואינו מרגיש בגזרות לבו כלל, כי הוא נולד וגדל צוה מעט מעט צכל יום גדול מחצירו.

ואמנם צאמת וצאמונה, מי שלומד היטב צספרי מוסר, וזכה לשמוע מפי קדושי עליון החכמים השלימים צאמת, ויש לו מוח צקדקדו ולב חרד לעצודת השם יתצרך לצמיחו, ולא לרמות את עצמו ולהשקות את עצמו, חמיית ענין זה צרמוז וצקינור גדול הוא זה, כי צאמת האדם מוטצע על זה ונולד צזה שיגצה לבו, כמו שאמרו חז"ל (שמות רבה כג, יג. חגיגה יג, צ) ארצעה מיני גאים צעולם ואדם מתגאה על כולם, וזה מצד קליפת נפש הרע שנחערצה צו.

והשי"ת הזמין לי משל אמת על זה, אדם נוסע צדרך צעגלה וישן, ונוסע עמו צעל העגלה על הר אחד גבוה, ואחר כך כשהוא צא על ההר ואז הדרך ישר כי כצר עצר הזקיפה והשפוע, ואחר כך אם נחעורר האדם הישן ואומרים לו שהוא על ההר, אינו מאמין, מפני שאינו רואה שום סימן, כי אילו ראה צראשונה השפוע שנסע ועלה עליו, ידע, אצל כעת הוא שוה אליו מהיכי חיתי לו לומר שהוא צהר, ואיך יתודע לו, כשירד מן ההר צשפוע השני היורדת מן ההר לצקעה, יצחין שהיה מתחלה צהר.

ג

יאצדו, והמה יאצדו ואנחנו צני ישראל נעמוד, כמו שאמר הכתוב (תהלים קג, כז) המה יאצדו ואתה תעמוד, ואומר (שם כט) צני עצדיק

אבל השי"ת נתן לנו ענה הגונה למען תנלל נפשינו הקדושה מרדת שחת, כי הגזרות מוזהמת הנחש וק"מ אשר לנלח

ישכנו וגו'". ונתן לנו תורתו להגות בה לשמה להיות דבוק בהשי"ת שהוא נעלם בתורתו, וכמו שאמרו צוהר (מנורע נג, ב) תורה נקרא על שם דאורי וגלי מה דאיהו קחיס, כי השי"ת נעלם ונגלה, נעלם מעין כל, ונגלה בלצנות החפצים והשוקדים תמיד ודורשים תמיד צמתשבתם ולצם לדבקה צו צאמצעות תורתנו ומלותיו, ועל ידי זה השי"ת שהוא נעלם בתורתו שהוא שמו (זוה"ק יתרו פו, א) "מתגלה בלצנות עמו, והלצ מרגיש אהבתו ויראתו ביותר, וזה נקרא תורה לשמה, ר"ל כשמה - תורה, ר"ל שתורה ופְּרָאָה להם הנעלם שהוא השי"ת.

דוב בער זללה"ה שאמר צסס רצו על מאמר שאמרו חז"ל (תגיגה יב, א) ראה הקצ"ה האור שאינו כדאי להשתמש צו וגנזו לנדיקים לעתיד לצוא, והקשה היכן גנזו, ואני אקצר דבריו וקושיותיו, ותוכן דבריו שאמר פירוש דברי רז"ל שהתורה היא אור גדול, ומתחלה היה האור נגלה, ואחר כך גנזו הקצ"ה, והיכן גנזו, בתורה גנזו והעלימו, שאין נגלה האור לטפשים ולאנשים בלתי שלימים, והם אינם משיגים הנעלם, אצל הנדיקים החרדים לדברו ודורשי ה' וחוקרים אותו כמטמונים, כמו שאמר הכחוצ (משלי ב, ד) אם תבקשנה ככסף וגו'". אז עתיד לצוא עליהם האור, וזהו וגנזו לנדיקים לעתיד לצוא, ר"ל שעתיד לצוא לנדיקים האור על ידי דרישתם את השי"ת על ידי התורה.

ובמו ששמעתי מפי הרב המופלג מו"ה גרשון לוצק"ר תלמיד האלהי ר'

אוצר החכמה

ד

1234567

ובאמת להדבק בהשי"ת ע"י התורה והמנות נריך תנאים רבים, אשר לזאת אנשי דורנו אפילו הצעלי תורה הגדולים העלימו עין מתנאים אלו הנאמרים צמשנה (אבות ג, ו), וידמו שכבר יש להם כולם או מקצתם, ונדמה להם שהם צאמת צעלי תורה, ועל ידי זה מלעיגים צנדיקי עולם, אצל צאמת אילו רצו לעיין קצת בתנאים אלו, ולעיין בעצמם היטב, ויראו שלא זכו אפילו

קצת מן הקצת מתנאי קטן שצהס, צודאי היו שצים אל ה' ודורשים דבר ה' איך ומה הדרך ילכו בה.

והתנאים הם רבים, אצל הקטן שצכולס להיות מופשט מתאוות הזמן צמאכל ושינה וזיווג, ולצצור כוחות הגופניות, עד שאפילו צעת המוכרח לדברים הנ"ל, מחמת גודל התלהבות לצו לתורה ולעצודת

יא. זה לשון הפסוק: בני עבדך ישכנו וזרעם לפניך יכון [בני אברהם יצחק ויעקב ישוכו לארצם וישכנו בה, וזרעם יהיו נכון לפניך עד עולם, ולא יוסיפו עוד ללכת בגולה, מצודות דוד]. יב. זה לשון הזוה"ק: אורייתא כלא שמא קדישא היא, דלית לך מלה באורייתא דלא כליל בשמא קדישא. יג. מגיד מישרים דק"ק ליפאווין. יד. זה לשון הפסוק והפסוק שלאחריו: אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה' ודעת אלהים תמצא.

והלואי שנאחו צאפס קנהו ממנו, קל וחומר
התנאים המצוארים במשנה (אבות
ס) צאימה וציראה, צענוה, צשמחה, אינו
מגיס לצו וכו', כי מי זה פתי שיאמר צלצו
שיש לו אימה צעת לימודו, היכן הוא אימתו
ופחדו, לפני מי ומפני מה הוא הפחד, ועל
זה עפעפינו יזלו מים צראותינו המשנה איך
אנו רחוקים מאוד מן האמת כגובה שמים
מעל הארץ ויותר מזה.

ולמה לא נודה על האמת צינינו לצין צוראנו
יתצרך, ואף לפני כל נשפיל עצמינו
כאוצ צראותינו וצידועינו חסרונינו, חוך
מכמה עונות ופשעים אשר כבר האריך
בראשית חבמה הק' (שער התשובה פרק
א-ג-ז) [ש] על זה נאמר (תהלים ג, טז) ולרשע
אמר אלהים וגו', שחורתינו נמאסת ח"ו
לפני השי"ת (עיין ראשית חכמה שער הקדושה פ"ז),
ואין להאריך צזה כי הוא ידוע לכל.

השי"ת למען שמו צאהצה, לא יחסצ אליו
הצענוג עולם של אותו דצר, כמו אס
האדם שמה צמשא ומתן שהרויח, אינו מרגיש
כלל צצענוג קטן של אכילה.

1234567

וזרו (צמשנה אבות ס) צמיעוט תענוג, ואינו
אומר 'צמעט' תענוג רק 'צמיעוט', כי
למעט אין צריך לומר, רק אפילו ההכרח
ימעט, דהיינו שירצה תענוג וחשקות דציקות
אלהי צלצו על ידי התורה, עד שיכצה זה
כשרגא צטיהרא¹², ואס יהיה לו מעט תענוג
אזי יהיה צזה כמו שאמרו חז"ל (פסחים כה, ג)
הנאה הצאה לאדם צעל כרחו, והעיקר שיהיה
לא אפשר ולא מכוון¹³ (עיין צגמרא ס), ואפילו
אפשר שרי רק העיקר לא מכוון כידוע הדין
(רמב"ם מאכלות אסורות יד, יז), וזה הכל צענין
המותר לאכול ולשחות ומוכרח צו, וגס כן
צענין הזיווג המוכרח צעת ההכרח, זהו
התנאי הקטן.

ה

ועיקרם הנושא כולם הוא איש הישראלי
שמתדבק להשי"ת על ידי התורה, ונמנא
נשמת ישראל נשחלשל מרצון השי"ת, הנקרא
צספרים (ראשית חכמה שער הקדושה פ"א) מוחא
דאצא, שר"ל רצון אצינו, וצא דרך כמה
צמנומים עד רדתה לעולם השפל צגוף, ואחר

ובללו של דצר עיקר צריאת העולמות היה
צשציל ישראל כנודע (ויק"ר לו, ד),
צראשית צשציל ישראל וצשציל התורה (רש"י
צראשית א, א), שר"ל שישראל יתדצקו אה
עצמם צהשי"ת על ידי התורה, שזה היה רצון
השי"ת ותענוג שלו שיצראו העולמות וצחוכס

טו. כבר בצהרים שבטל אורו ואינו מאיר, עיין שבת סג, א. טז. פי' שאי אפשר לו להבדל מהנאה זו, וגס
אינו מכוין ליהנות (רש"י). יז. זה לשון הרמב"ם: והנייה הבאה לו לאדם בעל כרחו באיסור מכל האיסורין
אם נתכוון אסור ואם לא נתכוון מותר. יח. זה לשון הראשית חכמה בפ"ב שם: קודם שיעסוק בתורה צריך
שיקדים לו החרטה והתשובה וכו', הא קודם החרטה והתשובה אין תורתו רצויה ומקובלת, כאמרו ולרשע
אמר אלהים מה לך לספר חוקי ותשא בריתי עלי פיך.

כך כשנוטה בחשקה לחשוך בהשי"ת וחפר
האציונה" תאוות הזמן ולא יתאוה רק
להשי"ת, אזי יש להשי"ת תענוג.

במו משל האצ ואם שיש להם תענוג
מזניהם שירד מעצמם וממוחס
למדריגות תחתונות שלהם, ואחר כך
כשנגמר היצירה ונולד ונגדל מעט ונושאים
את הילד על זרועותיהם יש להם תענוג
גדול מאוד, כזיכול השי"ת יש לו גדומה
תענוג זה ממנו כשאנו שצים להדצק צו
ומדצקים עצמינו צאהצחו ויראחו שהם
נקראים (עיין תיקוני זוהר כה, צ) זרועות עולם,
מאוצר החכמה

וזו (הושע יא, ג) ואנכי תרגלתי לאפריס"י
קחם על זרועותיו, וכמו כשהצן משחק
במשחקי התינוקות צאגוזים וכדומה,
וכשרואה את אציו ומכירו מניח הכל ורץ
לקראת אציו שיקחנו על זרועותיו, ואציו
ל[ו]קחו ומחצקו ומנשקו, כך כשיצוא לנו
התעוררות צלב, שהוא התראות השי"ת
שמתראה בכל עת לנפשות עמו ישראל, אזי
אם נרוץ להדצק אליו על ידי תורה ומעשים
טובים ותפלה, אזי נזכה לנשיקות, כמו
שאמר הכתוב (שיר השירים א, צ) ישקני וגו',
וכידוע ענין הנשיקות מספר ראשית
חבמה צשער האהבה (פ"צ).

מחירי התורה

אבל מי שרואה להדצק להשי"ת צאמת צלתי
לה' לצדו, הוא מצין שאי אפשר להדצק
צו אם לא שידחה ממנו גבהות לצו, ויכיר
חסרונו ופחיתותו תמיד כל כך שלא ידמה
צעניו שיש לו איוה מעלה, כי האמת הוא כך
למשכיל, כי צלתי זה נאמר (משלי טו, ה) תועצת
ה' כל גבה לצו, ור"ל אפילו צלב ואפילו צכל
דהו, כמו (מלכים ב, ד, צ) אין לשפחתך כל"כ"
צצית, וכמו שאמרו צגמרא (סוטה ה, א) לא
מינה ולא מקצתה מי זוטר מאי דכתיב תועצת
ה' וגו' צצ, וכל מה שיצין שפלוחו ויתמיד צה

צמחצצה וצמעשה, יותר ירגיש דציקות נפשו
בהשי"ת, ועל ידי זה ילהט לצו להיות רודף
אחר השפלות ולהיות זנב לאריות ולא ראש
לשועלים, צראוחו כי יותר מה שמקטין את
עצמו ומשפיל את עצמו צלצו יותר יכול
להדצק להשי"ת, ומה לו יותר מעולם הזה כי
אם זה, הלא כולם כאין נגד זה הדציקות, כי
הכל כלה ואצד והוא יעמוד יחד" צלנצת.

ובאמת לא כל אדם זוכה, רק (אבות ב, טו)
לא עליך המלאכה לגמור כו', ואנו

יט. פי' ייבטל התאוה, עיין קהלת יב, ה וברש"י שם. כ. עיין בתרגום שם ש'אפריס' הוא כינוי ורמוז לכל
ישראל. כא. פי' אין לי שום דבר בבית, אפילו כל דהוא אין לי בבית, עיין רש"י בכורות דף ג ע"א ד"ה
לגרועי. כב. זה לשון הגמרא: "אמר רב ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית", פירש"י: כלומר
צריך שיהיה בו מעט גאוה שלא יהו קלי הראש מסתוללין בו, ויהא דבריו מתקבלין עליהן בעל כרחם. "א"ר
נחמן בר יצחק לא מינה ולא מקצתה, מי זוטר דכתיב ביה תועבת ה' כל גבה לב", פירש"י: לא יחפוץ אדם
לא בכולה ולא במקצתה דמי זוטר מאי דקרי ליה קרא תועבת ה'. כג. פי' יחד עם דביקותו דבוק בהשי"ת

ויש גורסים "סוד".

נריכים להפשיט עצמינו בכל האפשר צמה
 דאפשר וצעת האפשר מכל עיני העולם הזה,
 ולהדבק בהשי"ת על ידי החורה ומעשים
 טובים באמת, והכל על ידי שפלות.

והתורה מציאה לשפלות וענוה, כמו שאמרו
 חז"ל (אבות ו, א) ומלצשתו ענוה,
 ויאף על פי שאמרו ז"ל (שם משנה ו) שאחד
 מדרכי התורה 'צענוה', נמלא ענוה קודמת,
 באמת יש ענוה בראש ויש ענוה בסוף, כי
 ענוה הראשונה ר"ל הרחקת הגזרות
 וענפיהם המחילדים כמו כעס וכדומה,
 והענוה הב' ר"ל טביעת השפלות בלב מחמת
 יראת השי"ת באמת, ובאמת יש יראה בראש
 ויש יראה בסוף גם כן, ואי אפשר להאריך
 בכל זה כי המצין יצין הכל.

אבל באמת נראה שכוונת הגמרא הוא
 כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין סד, א) כי
 ידוע הפוער עצמו לפעור והזורק אצן
 למרקולים חייב אף על פי שכיוון לצוטה,
 כיון שזה עצודתה אף על פי שהוא מכויין
 לצוטה היא מקבלת מזה כבוד ומתגדלת
 כיון שזה עצודתה.

ובדומה זה ממש, אם אדם לומד תורה
 לתלמיד הגון, הכוונה להדביקו
 בה' ולהסיר מלצו גזרות לצו ולשרש אחריה
 מן הלב, כמו שאמרו רז"ל ומלצשתו ענוה,
 נמלא מכויין להשפיל לב התלמיד צה, ואם
 הוא תלמיד שאינו הגון אזי יותר מקבל
 גזרות הלב מן הלימוד, מפני שרועה להיות
 למדן, ואין כוונתו לשם שמים רק לשמו בלבד
 שיהיה מופלג בתורה חריף וצקי, נמלא אף
 על פי שרצו מכויין בדברי תורה שלומדו
 להשפיל לבצו, הוא מגביה את עצמו צה,
 ממש דומה כזורק אצן למרקולים²⁷, והצן.

אבל לימוד התורה לשמה צריך להיות
 להדבק בהשי"ת, ולהכניע ולהשפיל
 [עצמו] לפניו ולפני כל, ויותר שילמוד תורה
 יתדבק יותר בהשי"ת ויתקרצ אליו, ויהיה
 יותר שפל רוח, ר"ל רוח לשון רצון (עיין רש"י
 יחזקאל א, יב), שרצונו יהיה שפל.

ועל ידי זה יוצן מאמר רז"ל (חולין קג, א)
 'כל הלומד תורה לתלמיד שאינו הגון
 כזורק אצן למרקולים, שנאמר (משלי כו, ח)
 כרור אצן צמרגמה כן נותן לכסיל כבוד',

ובאמת רבים מצני עמינו המדומים
 צעיניהם וצעיני העולם חכמים

גדולים בתורה צנגלה וצנסתר, ומדומים
 ציראה וצכל הדצרים, וסוצרים שצאו לקנת

כד. עייז במהרש"א שם שפי' כעייז זה.

שזה יהיה הדציקות צה', כי אי אפשר למי שהוא דצוק צהשי"ת צאהצה ויראה שיצוא לידי חטא קל, קל וחומר לחמור, קל וחומר שיהיה דצוק צהיזה תאוה ח"ו, כי הלא השי"ת קדוש ומוצלל מכל החומריות.

אלא ודאי אין צריך לפנינו שענין אהצת השי"ת ויראתו הוא ענין אחר שהוא בלצ האדם, שיהיה לצו מפחד וירא מהשי"ת תמיד, ויהיה צוער אהצתו בלצו תמיד, כמו שכתב הרמב"ם צסוף ספר המדע [צפרק י] מהלכות תשובה משנה ג' וזה לשונו: כיצד היא האהצה הראויה וכו' עיין שם.¹²

וזה אין האדם קונה ומחוצר צה כי אם על ידי התורה לשמה, ועיקר מקודם התפלה דצדיקות וצתלהצות הלצ, וצכפיות כל כחותיו למחשצות זכות וטהורות להשי"ת תמיד, וצפרישות כל התענוגים, ואין צריך לומר פרישות עצירות קלות וחמורות וכל דקדוקים, וצנקיון כל האצרים ושמירתם צהקדושה השייכה להם, כמו שכתבו ספרי מוסר וציותר צעל ראשית חבמה (שער הקדושה), אצל כמו שהם נוהגים ומלולים

תורה ויראה, אצל צאמת עדיין לא זכו אפילו לידיעה קטנה מתורת אלהינו, שהיא נקרא תורה על שם שמורה הנעלם שהוא השי"ת (עיין לעיל אות ג).

במו שאמר הקדוש האלהי ר' מנחם מענדל [מפרעמישלאן] ז"ל הנ"ל שאמר צפסוק (תהלים יט, ח) תורת ה' תמימה, ר"ל על דרך נחות שתורת ה' דייקא היא תמימה, שעדיין לא נגע שום אדם אפילו צקצהו, כי לומדים רק סילוניות התורה שאין צמחצתם להדצק צהשי"ת ולהיות מרכצה לו ולירא ממנו ולאהצה אותו על ידי התורה, כמו שאמר האריז"ל (שער המצות פר' ואמתן ד"ה וצענין עסק)¹³ והוצא צספר קטן שערי ציון (סוף שער ג), כי הם אינם יודעים כלל מה זה דציקות [צ]השי"ת ומה זה אהצה ויראה, כי הם סוצרים שזה צעצמו - הלימוד שלומדים - הוא הדציקות והיא האהצה והיא היראה, והאיך אפשר זה, והלא ידוע ומפורסם שיש צעוה"ר כמה לומדים שהם צעלי ניאוף רח"ל וצעלי עצירות ידועים, ואף צאומות יש שלומדים התורה שלנו, האיך יתכן

כה. זה לשונו שם: ובענין עסק התורה בעצמו כבר כתבתי בשער רוה"ק כי עיקר כונת האדם בעסקו בתורה הוא לכשימשיך עליו השגה וקדושה עליונה, והכל תלוי בענין זה, שכל כונתו תהיה לקשר את נפשו ולחברה עם שרשה העליון ע"י התורה, ותהיה כוונתו בזה כדי שעי"כ יושלם תיקון אדם העליון, כי זהו תכלית כוונתו יחברך בבריאתו את בני האדם ותכלית צויו אותם שיעסקו בתורה. עוד ירצה קרוב אל האמור כי עיקר כונת האדם בהיותו עוסק בתורה הוא שיכוין לקשור את נפשו לייחודה ולדבקה עם שורשה למעלה ע"י עסק התורה, ויכוין שע"י כן נשלם אילן ואדם העליון הקדוש ונתקן, כי כל תכלית בריאת האדם ועסקו בתורה אינו אלא כדי לתקן ולהשלים אילן ואדם העליון, בהיות נפשותיהם נתקנים ונתורות להכלל שם בו, וזה יועיל מאוד להשגת רוה"ק ע"י עסק התורה בזאת הכונה. בו. זהו המשך לשונו: הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה', ונמצא שוגה בה תמיד, כאילו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד, בין בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו, שוגים בה תמיד, כמו שצונו (דברים ו, ה) בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל (שיר השירים ב, ה) כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.

צתפלה, האיך יהיה להם דציקות צה' על ידי התורה.

ובאמת אינס לומדים רק מנחת אנשים מלומדה - למען יחכמו, ועל זה אמר הכתוב (ישעיה ה, כא) הוי חכמים צעיניהם^ב וגו', וזה קורא הזוהר (תיקוני זהר עג, ג) חסד דעבדין לגרמייהו כידוע^ב, ועיקר התורה לשמה היא לצוא להתדבק צמי שנעלם צה כנ"ל להיות מרכזה אליו.

אוצר החכמה

וזה שאמרו רז"ל (סוכה כח, א) דצר גדול ודצר קטן, דצר גדול מעשה מרכזה ודצר קטן הויות דאציי ורצא, וח"ו שיקראו להויות דאציי ורצא דצר קטן, כי זה עיקר חורתינו הנאמרה צסיני מפי הצורא ית"ש, ואף גס שקראו למעשה מרכזה דצר גדול^ב, כי הלא צומנינו רוצס כמעט כולם צקיאיס צכתצי האריז"ל שגילה כל עניני מעשה מרכזה.

אלא צאמת הן תורה הנגלית הן הנסתרת הכל סוג אחד, כי הכל הולך אחר

כוונת האדם צה, אס כוונת האדם צה לידע עניניה, אינו זוכה לשוס דצר, כמו שכתב בראשית חבמה (שער האהבה סוף פרק ח) שעליו נאמר (ישעיה מ, ו) וכל חסדו כליץ השדה^ל, אצל אס כוונתו שחושק לדצק צהשי"ת להיות מרכזה לו, ואין לזה דרך רק כי אס על ידי התורה והמנחות, אזי הן על ידי תורה הנגלית הן על ידי תורה הנסתרת ידצק את עצמו, רק שעל ידי הנסתרת יזכה לדציקות נפלא יותר.

וזה לדעתי כוונתם דצר קטן הויות דאציי ורצא, ר"ל השכל שיש צפלפול הגמרא שהוא הויות וקוסיות דאציי ורצא לחדודי, הוא דצר קטן, ר"ל מי שלומד צשציל שכל - מה שיש לו תענוג מזה, הוא קטן וכאין הוא, ואינו נוגע להשי"ת, רק כמו שחושק לדצר חכמה אחרת, אצל מי שחושק להיות מרכזה להשי"ת על ידי התורה הוא דצר גדול, וזהו דצר גדול מעשה מרכזה, ר"ל לעשות עצמו מרכזה להשי"ת על ידי התורה.

ובאמת רציס וכן שלימים החושקים צתורה, והוגיס צה יומס ולילה, וסוצרים שהס דצקיס צה' וצתורתו, ומתענגיס יותר

צלימודה מכל עניני העולם הזה, וסוצרים שמקיימים הפסוק (משלי ז, ד) אמור לחכמה אחותי את, אצל עדיין לא אור נגה עליהם,

כז. הם חושבים עצמם חכמים ונבונים, וכשאומרים להם הנביאים זו דרך טובה לכו בה וסורו מדרך הרעה, הם אומרים להם לא כי אלא הדרך שאנתנו אותזים הטובה ואנתנו חכמים מכס להכיר הטוב והרע (רד"ק). כח. זה לשון התיקו"ז שם עם תרגומו: וכל חסדו כציץ השדה, כל חסד דעבדין לגרמייהו עבדין [כל חסד שעושים הם עושים לעצמם], ואפילו כל אינון דמשתדלין באורייתא [אפילו כל אותן שמשתדלים בהבנת התורה], כל חסד דעבדין לגרמייהו עבדין וכי. כט. כלומר גם זה קשה להבין מדוע נקרא מעשה מרכזה דבר גדול. ל. זה לשון הראשית חכמה שם: הרי מבואר גדול החיוב על לומדי תורה שתהיה כוונתם ליחד השכינה ולא תהיה כוונתו לתועלת עצמו להשיג החכמה או לשכר העולם הבא שעל זה מתרעמת השכינה ואומרת וכל

כי למה אמר הכתוב ודימה לחכמה לאמר אחותי את, ר"ל שיתדבק זה באהבה, ולמה לא דימה החכמה לאשה, כמו שנאמר במקום אחר (שם לא, י) אשת חיל^א וגו'.

שזיינו וזין החכמה, ועל ידה נצוה לאזינו ששמים.

ובאמת מי שלומד שיהיה לו תענוג מהתורה, כבוד וגזרות לב, אף על פי שאינו רואה זה בפירוש, רק מסתמא היא כן, כמו שאמר הרב מו"ה מנחם מענדל [מפרעמישלאן] ז"ל "סתמא שלא לשמה", כדי המופסק בגמרא (גיטין כו, א) לענין גט שצריך להיות לשמה, צריכים לפרש ענין זה כמה פעמים ולחשוב זה כמה פעמים בלב תמיד (עיין שו"ע אבה"ע קלא, ז), קל וחומר צחורתנו הקדושה, אם לא יחזיק^ב האדם כל כך להשי"ת כראוי, וח"ו ישכח מלבו השי"ת, ולא יקיים מאמר השלחן ערוך (או"ת א, א) שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים טו, ט), וילמוד מצות אנשים מלומדה, אזי סתמא¹²³⁴⁵⁶⁷ היא שלא לשמה.

אבל הענין כי יש תענוג באיש ואשה ויש תענוג באח ואחות, וההפרש ציניהם, זה תלוי בדבר והוא צטל, ואחר המעשה כששונאים זה את זה יכולים להפרד צגט, וזה אינו תלוי בדבר, רק מחמת ההכרח שהם נולדים מכח אב ואם אחד.

וענין זה יקרה לחכמה, כי אפשר לאהוב התורה מחמת התענוג שיש למי שלומד החכמה ורגיל זה תמיד ומשתעשע ציפוי של תורה, וזה דומה לתענוג איש מאשה, והתלוי בדבר צטל, אבל אמיתת אהבת החכמה צריך^ב להיות מחמת שהוא הצל פה מהשי"ת צ"ה וצ"ש, והוא עגם מעצמיו, כמו שכחוב (משלי ג, ו) כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה, ואנחנו צניו הנאללים מרצונו ית"ש (עיין לעיל אות ה), ונמצא אנחנו אחים לרצונו ולחכמה ואי אפשר להפרד ממנה, ולזה האהבה צריך ללמוד.

ואף שמחוך שלא לשמה צא לשמה (פסחים ג, ב), זהו באמת כך, אבל אנחנו אין מדברים רק איך הוא הדרך לצוה לשמה, ומתי יהיה זה ואיך הוא ומה הוא.

ונמצא מי שלומד שלא לשמה הוא דומה לניאוף, כמו שאמרו חז"ל (פסיקתא רבתי כג, ד) נואף אשה חסר לב (משלי ו, לב), כל המקבל עליו שררה להנות ממנה (אינה) [אינו] אלא כנואף הזה שהוא נהנה מגופה של אשה, וכמו שכתב בשל"ה (תורה שכתב

בי אף על פי שנתרחקנו מזה הדביקות מחמת שנתלצשו צגוף, [ו]עלול שנהיה אנחנו מלאים עונות ופשעים, עם כל זה צריכים אנחנו לשצור לבנו הזונה (ולהשיב) [ולשוב] ולהתדבק להשי"ת על ידי האחות

חסדו כציץ השדה. לא. היא התורה (רש"י). לב. כן הוא בכל הדפוסים, זולת בדפוס איתא בנוסח אחר, וז"ל: [אבל אמיתת אהבת החכמה] שהוא מחמת החיות הרוחנית שיש בה, וגם האדם דבוק בדביקות השי"ת שהוא נעלם בה, והוא אהבת את ואחות שאינו תלוי בדבר, והדברים נכונים למבין, וד"ל (ואח"כ חסר שם כמה קטעים, וכנראה שמשום זה נשתנה הסיום שבכאן, והבין). לג. כן הוא הגירסא ברוב הדפוסים, ולכאורה הכוונה שאם לא יחזק את עצמו להשי"ת וכו'. ובדפוס מונקאטש הגירסא 'יחשוה'.